

Acésta fóia ese
cate 3 cóle pe luna
si costa 2 fiorini v. a.
pentru membrii aso-
ciatiunei, éra pentru
nemembrii 3 fr.
Pentru strainatáté
1 galbenu cu porto
postei.

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana
si cultur'a poporului romanu.

Abonamentul se
face numai pe cate
1 anu intregu.
Se abonédia la Comi-
tetulu asociatiunei in
Sibiiu, séu prin posta
séu prin domni co-
lectori.

Nr. 7.

Brasiovu 1. Aprilie 1876.

Anulu IX.

Sumariu: Ceva despre Bucovin'a. — Ministru si ministeriu. — Idiotismi romani. (Fine.) — Documente historice din 1848 et 1849. (Urmare) — Procesu verbale. — Publicarea baniloru incursi. — Fabrica de charteia mechanica dela Zernesci.

Ceva despre Bucovin'a. *)

In lun'a lui Octomvre an. trecutú s'a serbatu in Bucovin'a secularea incorporare a acestei tieri cu statulu Austriei, cu care ocaziune diariile dein tóte partile Europei, adusera despre acestu ducatu, despre locuitorii sei si despre referintiele, in cari traiescu, sciri si descrieri, un'a mai bizara decâtu alt'a. Unele diarie cantau imnuri asupra acestei tieri romantice si frumóse, si asupra locuitoriloru sei destepti si laboriosi, pe candu dupa descrierile si elucubratiuniile altora ai fi potutu crede, cumu-cá Bucovin'a este o tíera locnita de ursi, séu o stepa asiatica, si locuitorii ei nisce fiintie semiselbatice.

Faça cu aceste cunoscintie geografice si etnografice imprasciate prin diaristica, ni s'a ivitu intrebaréa: cunóscemu noi istori'a acestei tieri dein tempulu incorporarei sale sub coron'a Austriei pana in dilele de astadi? cunóscemu noi impregiurarile, in cari traimu, si natiunile, cu cari locuimu impreuna in acestu pamentu elasicu?

Póte, si ba!

In 2. Iuniu 1777 se ocupara trei tienuturi ale Moldovei, adéca tienutulu Cernautiloru, alu Sucevei si alu Campulungului, definitivu de catra Austri'a si se luara formalu in posesiune. In 12. Oct. 1777, depusera tierile, adéca nobilimea, clerulu si poporulu in limb'a romanésca juramentulu de credintia pentru imperatu si dinasti'a imperiala.**)

*) De càtiva ani incóce ducatulú Bucovinei si afacerile sale nationali, politice, religióse, economice au datu materia de vorbitu la multe diarie romanesci si straine; dara in cele mai multe s'a observatu marea lipsa de cunóscerea istoriei si a statisticeii acestui ducatu. Istori'a Bucovinei cá provincia separata se incepe numai dela smulgerea ei din corpulu Moldovei, si totusi ea este asia de pucinu cunoscuta! Dara cine se fia mai competenti de a o scrie si propaga, déca nu insii bucovinenii? In Calindariulu societatiei pentru cultur'a si literatur'a romana din Bucovin'a aflamu dela pag. 82 inainte acestu tractatu istoricu asia de instructivu, in càtu ne tienuramu de datoría patriotica a'lu comunica si lectoriloru membrii ai asociatiunei nóstre, cu atátu mai virtosu, cá trebue se simtimu fiacare necessitatea de a ne cunóscé mai de aprópe unii pe altii, a ne comunica do-
rerile si calamitatile de care suferimu cu totii. Red. Tr.

**) Vedi Wiener Diarium für 1777 Nr. 91.

Numele de Bucovin'a 'lu capatara aceste districte abia mai tardiu din caus'a imenselor paduri, ce se intindeau peste tóta tíer'a. Galitienii, slavi si megiesi cu acestu districtu, nu poteau pronuntia numele romanescu alu acestei parti din Moldov'a, si de óre-ce veniau adésu in contactu cu locuitorii ei, cautara unu nume acomodatú limbajulu lorú, si poreclira acesté districte: Bucovin'a, adéca: Fagetu séu tíer'a fagiloru.

Acestu nume usitatu de catra poporulu galitianu devení oficialu in tóta Galiti'a, si in raporturile relative la aceste tienuturi se intrebuintia acolo numai acestu nume. Gubernatorii austriaci tramisi incóce spre regularea afaceriloru interne, nu'si batura capulu a forma altu nume pentru aceste tienuturi, si de óre-ce li era greu a pronuntia vr'unu nume romanescu, adoptara numele ce'lu audisera dejá in Lembergu (Leovu) si in celelalte parti ale Galitiei si'lu octroará acestei tieri.**) Astu-feliu acésta parte a Moldovei, compusa din trei districte, capatá numele Bucovin'a. Acesta este istoriculu numelui Bucovin'a, precumu o marturisésce acésta si generalulu baronu Spleny si Enzenberg. in raporturile catra cancelari'a cabinetulu imperialu din Vien'a.

Imperatulu Iosifu II. declará Bucovin'a de provincia autonoma politica, si'i dete o propria constitutiune, acomodata impregiurariloru tierii si dreptulu consuetudinale alu poporulu romanescu, ce locuia tíer'a.***) Dara acésta nu durá multu. In an. 1786 Bucovin'a devení impreunata cu Galiti'a sub numele de „Czernowitzer Kreis.“

Nici cruntele si necurmatele resbóie intemperate pe acestu pamentu, nici incursiunile barbare ale tatariloru si cazaciloru, nici navalirile órdeloru turbate ale turciloru, nu au adusu mai multa stricatiune nationalitatii romane din Bucovin'a, decâtu acésta impreunare nenaturala cu Galiti'a in decursu de 63 de ani, lungi cá 63 de secole; cá-ci in acestu tempu fatalu o parte din Bucovin'a a inceputu se pearda

*) a) Bericht der Czernowitzer Handels- und Gewerkekammer 1852—1861, pag. 32. b) Dogiel Codex Diplomat. Poloniae t. I. pag. 46.

**) Dr. Ficker: Hundert Jahre. Wien 1875.

façi'a sa cea dreptu romanésca, in acestu tempu a inceputu slavizarea immensa a poporului romanescu, in acestu tempu s'a incuibatu in acésta tiéra radacin'a unui reu, ale carui consecintie funeste planéza cá unu noru intunecatu asupra poporului.*) Mai tardiu vomu reveni asupra acestui punctu.

Abia cu 4. Martiu 1849, in urm'a neobositei starintie a nobilimii si a clerului, Bucovin'a fù despartita de Galiti'a, capatà numele de ducatu dreptulu de a alege reprezentantii sei, si unu guvern. Nenorocit'a influintia galitiana incetà macaru in parte, dara reulu era facutu, ran'a sangerá, si medicu nu se aflá se o vindece.

Pe tempulu incorporarii Bucovinei catra Austri'a, locuitorii ei, cu o inconsiderabila esceptiune erau romani. Astu-feliu marturisesce istori'a, astu-feliu marturisesce generalulu Spleny si Enzenberg in raporturile loru catra cabinetulu imperialu, astu-feliu scriu toti invetiati si istoricii, ce treceau si calatoriau atuncia prin Bucovin'a.

Dintre multi altii se audimu ce dice invetiatiulu si strainulu Göhlert:

„Bastin'a locuitoriloru a fostu dintru inceputu romani. Dara curendu dupa ocupatiune tiér'a deveni o arena calcata de cele mai diferite nationalitati. Colonii germane se urdira in Arborea, Fratauti, Ilisiésci, Iticani, Milisieiuti, Molodi'a si Rosi'a; colonii ungare in Fogodisten (Iacobesci), Hadikfalva (Turnesci), Iosseffalva (Tolóva), Istensegici (Cibeni) si Laudonfalva (Balcauti); Lipovenii alungati din Rusi'a urdira Fantan'a alba, Climautii si Lipovenii; baile atrasera lucratori germani (din Zips) si slovaci in tiéra si astu-feliu se formara coloniile Eisenau, Freudenthal, Iacobeni, Karlsberg, Cárlibab'a, Pojorît'a si Rusu pe boulu. Fabricarea sticlei aduse colonisti germani si midiu-loci urdirea coloniei Fürstenthal, Alt- si Neuhütte. Comerçiu atrase negociatori armeni in tiéra, si afacerile industriale atrasera lucratori cechi si nemti in orasiile Cernauti, Siretiu si Suceav'a.

Fiindu-cà in an. 1789 se incepù a se impartí pamenturi intre jidovi, se formara 15 colonii jidovesci in tiéra. Din apropiat'a Galitia fugira rutenii si polonii de fric'a militiei si se stabilira in Bucovin'a, care era scutita de servitiulu militar.***)

Astu-feliu se impopora Bucovin'a, astu-feliu deveni o tiéra locuita de cele mai diferite nationalitati, intre cari inse romanii au formatu si forméza relativa maioritete.

Mare atractiune au avutu Bucovin'a mai cu séma pentru rutenii din Galiti'a. Acestia locuindu acea parte a Galitiei, care se marginesce cu Bucovin'a, si fiindu acolo necesitati a servi la militia, parasira in mare numeru vetrele parintesci, si trecundu in Bucovin'a,

se respandira asupra tierii intregi éra mai cu séma in partea nordica a Bucovinei. Acestia urdira parte sate noue, parte se stabilira intre satele locuite de romani si cu timpulu le rusificara de totu. Chiaru in timpulu de astadi affi o multime de sate, asia numite rusesci, unde tieranii betrani vorbescu inca romanesc, pe candu copii loru nu cunoscú alta limba decatu cea ruteana.

Vijnitia si Vijenca, precumu arata chiaru numele, se urdi de catra tugari galitieni*), éra dintre satele romanesci, cari primira pre fugarii galitieni si cari se rusificara deplinu in urm'a aceasta, vomu numi cá esempliaru numai, Stanesci, Bobesci, Calinesci, Cablesi, Cuciuuru-mare, Cuciuuru-micu, Mamaiesci, Rarancea, Mamornitia etc. etc. si o multime de alte sate de peste Prutu si dincoace de Prutu, cari trecu astadi de rusesci.

Afara de Galiti'a mai venira ruteni si din alte parti, adeca din guvernamentele apropiate rusesci, precumu din Podolia, Volhinia si Ucraina, si pana la anulu 1804 ocupara tienutulu Nistrului, alu Cere-musiului si o parte din tienutulu Siretului.**)

Rutenii galitieni veniti in Bucovin'a, si mai cu séma cei ce venira mai de cu vreme, primira religiunea ortodoxa resariteana, adeca legea locuitoriloru bastinasi; numai ici coela se afla inca cateva colonii de ruteni, cari se tienu de religiunea greco-catolica, mai cu séma cei ce locnescu pe la orasie séu in apropierea loru.

Pe candu rutenii curgeau din toate partile in Bucovin'a, romanii o parasiau si emigrau in Moldov'a. Astu-feliu este constatatu, cumu-cà dela anulu 1789 pana la anulu 1803 esira din Bucovin'a 14000 de romani; éra in anulu 1815 calculà consiliulu de resbelu din Vien'a, cumu-cà in acestu anu parasira 16000 de persoane Bucovin'a si se dusera la Moldov'a***).

La venirea Bucovinei sub sceptrulu Austriei, tiér'a avea de totu 75 de mii locuitori.

Populatiunea tierii era asia dara, foarte rara, si cea mai mare parte a ei era acoperita de codri centenari si de paduri dese si neamblate. Cea mai mare grigia a imperatului Iosifu II. a fostu deci a midiu-loci impoporarea acestui tienutu manosu si plinu de frumsetie naturale, si spre acestu scopu decretà in anulu 1780, cá unu adausu la status quo****), ce era dejà decretatu la prim'a organizare a Bucovinei, decretà, dicu — libertatea locuitoriloru de a nu fi recrutati in decursu de 50 de ani. Acestu mijlocu avù intr'adeveru urmarile dorite, cà-ci, precumu amu vedutu mai susu, Canaanulu bucovineanu atrase pre

*) Dr. Ficker: Hundert Jahre. Wien 1875.

**) Prof. Biedermann, W. Ztg. 1875 Nr. 224.

***) Prof. Biedermann und Ficker: Völkerstämme der österr.-ung. Monarchie.

****) Dr. Ficker: Hundert Jahre. Wien 1875.

*) Petition der Bukowiner und Begründung. Wien. Karl Gerold. 1848. — Promemoria und Emancipationsruf der Bukovina. Wien. 1861.

**) Mittheilungen der geogr. Gesellschaft in Wien.

cele mai diferite nationalitati din tóte partile. Cei mai numerosi oaspeti au fostu rutenii.

Amu disu, cumu-cà celu mai stricaciosu lucru pentru limb'a si nationalitatea romana din Bucovin'a, a fostu incorporarea acestei tieri cu Galiti'a.

Vomu motiva-o.

I. Prim'a ingrigire a guvernulni, in solitudinea sa pentru stabilirea unei ordini durabile in tíera, fu de a da tierii amploiati administrativi si judecatoresci. Fiindu Bucovin'a incorporata cu Galiti'a, fiindu capurile diregatoriloru administrative si judecatoresci stabilite in Galiti'a, conducatorii acestora favorisara denumirea amploiatiloru poloni si ruteni in asta tíera.

Platile si sálariile erau relativu mai bune decatu in alte locuri si astu-feliu cele mai multe posturi se ocupara cu persoane din Galiti'a. Acestea in sa nu cunosceau alta limba decatu cea polona si ruteana, si puçina germana. Pertractarile cu poporulu dela tíera trebuia deci se fia in limb'a ruteana séu polona. Dara polonii erau puçini, ruteni mai multi. Pertractarile cu poporulu trebuiau se fia mai multu rutene. Poporulu dintru inceputu nu intielegea acésta limba, daru venindu neintreruptu colonisti ruteni din Galiti'a se dedá cu dens'a, si fiindu necesitatu a se intielege intr'unu feliu cu ocarmuitorii sei, se intielese in limb'a ce era mai usióra pentru densulu, adeca rutenesca. Astu-feliu incepù rusificarea indrumata de ocarmuire. Dara acésta era numai la tieranu. Clas'a mai culta a boieriloru si a mazililoru nu potù suferi acésta limba, fiindu inse necesitati in afacerile loru a alerga la supremele diregatorii ale tierii, ce se aflau in Galiti'a, adoptara o limba mai culta si mai frumoasa la audiu, adeca pre cea polona. Astufeliu veni o vreme, unde la o mare parte a nobilimii nóstre limb'a de conversatiune in salóne si in familie era cea polona, precumu era in Romani'a pe vremea fanariotiloru cea gréca, si in diu'a de astadi mare parte cea francesca. *)

II. Acésta infiuincia stricaciósa se arata mai cu séma in scóla.

Imperatulu Iosifu II. caletorindu in anulu 1783 prin Bucovin'a poruncí generalulu Enzenberg, se creiedie scole, si se aduca numai astu-feliu de invetiatori din Transilvani'a si Ungari'a, cari cunosceau pe deplinu limb'a romanésca si cea germana; de limb'a rutena nici nu era vorb'a, pentru cà pe vremea aceea erau foarte puçini ruteni in Bucovin'a, si acestia se tieneau numai in „ocolulu“ Campulungulu rusescu**). Incorporandu se Bucovin'a cu Galiti'a, trecù si administratiunea scoleloru, cari erau sustienute de catra fondulu gr. or. religionariu, la Galiti'a, si guvernulu galitianu desradica invetiamentulu obligatoriu, in urm'a carei proceduri din 32 de scole cu invetiatori romani, ce esistau in anulu 1792, remasera numai 14, adeca:

una romanésca-nemtiésca in Cernauti, 9 scole romanesci-nemtiesci pe la tíera, 2 curatu romanesci, 1 un-gurésca, si 1 armenésca. Fiindu aceste scole sub priveghierea consistoriulu catolicu din Lemberg, invetiatorii romani fura siliti a trece la catolicismu, si invetiatorii, ce se opuneau acestei provocári, erau departati din serviciu si inlocuiti prin altii din Galiti'a, cari erau de religiune catolica si nu cunosceau de feliu limb'a romanésca.

Darà acésta nu era destulu, trebuia se via unu reu si mai mare: prin unu decretu din anulu 1812, scolele create si sustienute pe cheltuelile fondulu religionaru gr. or. furá prefacute in scole romano-catolice*).

Acuma incepù desnacionalisarea scoleloru si in-strainarea loru de totu ce era romanescu intr'unu modu spaimantatoriu.

Acésta sórte avù mai cu séma partea nordica a Bucovinei: Partea sudica nu se potù desnacionalisa. Dara ce se incépa invetiatorii straini si chiaru preotii de pe atuncia, cá se devina persóna grata la capii loru? Neputendu face altu-ceva, incepura celu puçinu a schimosi numele baietiloru din poporu; dicundu-le, cumu-cà numele parintiloru loru e barbaru si mojosu. Astu-feliu incepura a anina la numele de familie, ba chiaru si la cele de botezu terminatiunea slavá wicz si ski si uk, si ale trage pe calupulu loru. Din Roman se facù Romaniuk si Romanowicz, din Grigorie Grigorowicz, din Popa Popowicz si Podiuk, din Macovei Makoveiczuk, din Andrei Andreiczuk, din Constantinu Konstantinowicz, din Pietraru Pietraski etc. etc. Cine facea o suplica, cine cerea unu postu, cine avea procese, si avea nenorocirea de a nu avea la numele seu terminatiunea in wicz, ski sau uk, sau nu reusia, sau reusindu se tredia cà i s'a aninatu o coditia de numele seu stramosiescu, si bietulu poporu, in simplicitatea sa, pastrá acésta coditia cá o scumpa suvenire dela domni ocarmuirii, crediendu cà asia trebue se fia, daca are a face cu domni invetiati si carturari. Astu-feliu de coditie, triste urmari ale unei epoce de desnacionalisare, le vedemu si astadi pastraté la o multime de nume de romani, ai caroru strabuni nici nu visau la astu-feliu de botejiune.

Amu disu, cumu-cà si preotii de pe atuncia favorisau desnacionalisarea. Asia este! Si éta pentru ce: Totu binele ilu asteptau ei din Lemberg, cautau deci a favorisa planurile strainiloru, cá se ajunga la scopulu loru; pe langa acésta, se denumi dupa mórtea episcopulu romanu Herescu, unu strainu de episcopu alu Bucovinei, adeca Daniilu Vlahovici, adusu incóce din confiniulu militariu slavonu, care nu intielegea romanesc. Sub acesta incepù meueu slavizarea clerulu, si prin cleru slavizarea poporulu.

III. Legatur'a Bucovinei cu Galiti'a favorisá fórté multu colonisarea tierii cu elemente straine, mai cu

*) Astadi multu mai puçinu.

Red. Trans.

***) Bericht der Bukowiner Handels-und Gewerbekammer 1862—1871. Lemberg 1872.

*) Idem.

séma slave. Urmarile stricacióse pentru natiunea romana le-amu amintitu mai susu.

Acestea suntu imprejurarile, cari in decursulu legaturii Bucovinei cu Austria au causatu stricatiune nationalitatii si limbei romane. Despre alte neajunsuri pentru desvoltarea autonoma a tierii, despre reulu relativu la administratiune si judecatorii nici nu mai vorbimu. Acestu reu incetá incatu-va cu deslipirea Bucovinei de Galiti'a; dara numai incatu-va, càci chiaru astadi curtea de apelu pentru Bucovina se afla in Lemberg, si astadi cele mai multe si mai insemnate posturi pe la tribunale suntu ocupate de straini, cari vinu incóce „cu cerguti'a cu pernutia“ precumu dice proverbulu, si ai caroru nepoti voru dice pe urma, cumu-cà famili'a si neamulu loru se afla in tíera inca inainte de Dragosiu Voda!

Precumu amu amintitu mai susu, definitiv'a deslipire a Bucovinei de Galiti'a se intempla sub domnirea marinimosului nostru imperatu Franciscu Iosifu I. in 4. Martie 1849, si de atuncia tíera capatandu-si autonomi'a sa, isi urmédia calea sa constitutionale; inse reulu ce l'a suferitu in decursu de 63 de ani prin alipirea sa cu Galiti'a, nu se mai póte indrepta, cà-ci ran'a e prea adanca.

Venindu Bucovin'a la Austri'a, imperatorii ei cautara succesivu a tínea contu de dátinele si usulu consuetudinale alu romaniloru, si toate legiurile relative la acésta tíera, mai cu séma pana la anul 1849, erau basate pe aceste principii. Imperatulu Franciscu I. intari in anul 1826 decretule predecesoriloru sei, si garantá „asiediamintele proprii ale tierii, astu-feliu precumu proveniau ele din constitutionea Moldaviei si din usulu poporului moldovenescu,“ si cancelari'a de curte intari chiaru in anul 1846 aceste stipulatiuni si decretule.*)

In urm'a acestora limb'a románésca era respectata in tóte tribunalele si oficiurile tierii; tóte ordonarile si citatiunile ale acestoru oficiuri erau pentru romani in limb'a románésca**). Numai in afacerile interne ale oficiuriloru se intrebuintiá limb'a germana.

*) Dr. Ficker: Hundert Jahre. Wien 1875.

**) Cetimu aici o „porunca gubernialnica“ inscrisa in limb'a romana cu slove cirilice, alu carei originalu se afla in man'a nóstra.

Catra cetatienesci mesteri si calfe a c. orasiu Siretu.

Prin inalta porunca gubernialnica ce au esitu la 20. Aprilie an. curg. num. 16,441 dreptu ca s'au pozvolitu regulati'a bresleloru in tienutulu Bucovinei, inse asiediare bresleloru pentru tóte breslele numai intru acele dou'a orasia Cernauti si Suceav'a s'au ingaduitu, éra mesterii din cele lalte terguri a tienutului acestui s'au intronocatu cu breslele numiteloru doua orasie dupa indepartare locului; dara fiindu la intemplare candu au facutu inalt'a gubernie aratare inalteloru locuri asupra facuta regulatie bresleloru in tienutulu acesta, cu prea inaltu decretu de curte din 28. Iuniu 1804 Nr. 10,794 s'au facutu aducere áminte, cumu-ca fiindu Siretulu orasiu craiescu si hraninduse targovetii cu mestesiugu, cu greu aru fi se se inpreune cu alte breasle indepartate. Asia au pozvolitu pomenit'a inalta gubernie pe aratare acestui

Generalulu Splenyi, care era in capulu tuturoru afaceriloru Bucovinei. tínea in cancelari'a sa pre unu „scriitoriu polonu,“ care avea se traduca corespondenti'a ce o purtá Splenyi cu comandantele turcescu alu cetatii Hotinu, si pre unu „secretariu valach,“ care avea a face cu corespondenti'a „valacha,“ cu conceptulu ordonantieloru si a porunciloru in limb'a romana, cu elaborarea exhibiteloru in limb'a romana, cu cercetarea socotelorulu de biruri, assignarea quartireloru pentru militari*).

(Va urma.)

Ministru si Ministeriu.

Ministru, s. m. Minister, tri. Dupa semnificatiunea antica, servitoriu, ajutatoriu in casa, factoru, ceea ce in termini moderni se dice la Franci: gouverneur, la Italiani: ajo, precettore, maestro, pedante séu si fattore, gastaldo, éra la Nemti Hofmeister; adesea semnifica si ceea ce astadi se dice chialariu séu ministratoru de vinu, care se numia si a cyatho, praegustator, is, éra in franc. se dice: echanson, in ital.: coppiero, pincerna si in nemt.: Mundschenk. Filologii deriva substant. ministru dela minus, de unde s'ar esplica si semnificatiunea lui primitiva de servitoru micu, subordinatu, umilitu. Succesive cuventului ministru 'i se dete semnificatiunea multu mai intinsa. Minister imperii alicujus; minister legum la Cic.; minister sceleris la Liv.; ministro baculo la Ovid. etc.

Ministru, in acceptiunea moderna se dice mai de comunu despre acei barbati, pe carii capulu statului 'i alege si 'i chiama impregiuru de sine pentru cá se le concreda afacerile principale si se delibere impreuna cu ei; adeca ministru este cam ce era odinóra membrii din consistorio principis in imperiulu romanu. Ministri actuali ai regelui sunt reactionari. In acea tíera nu s'au vediutu ministri liberali. Ministru presiedinte, séu ministru primariu. Cabinetulu

k. Kreisamt 31. Iuliu a. c. Nr. 5047 ca se se faca si la Siretu Bresle deosebitu de Cernauti si de Suceav'a prin porunca din 10. Aug. a. c. Nr. 31,575.

Despre acésta inalta hotarire vi se da insciintiare cu acea adaogire, ca acuma tóta Bucovin'a in trei ocóle de bresle se va imparti; inse de sine se intielege, ca inmultinduse vreunu mestesiugu cu vreme, care acum cu altu este intronocatu, pana va arata ca se póta fi singuru o breasla, se se desletiasca, si se'si faca insusi breasla. Si fiindu-ca breslele din tíer'a acésta dupa prea inaltu patentu din 9. Maiu 1779 au se se oranduiasca, asia se cunósce, ca ele in tóte dreptatile se fia asemenea cu celelalte bresle ce se afla in c. r. staturi, si ca fieste-care mesteru si calfa din tíer'a acésta se se socotésca asemenea cu ceialalti mesteri si calfe breslite, si cu densii de tóta protimisirea si dreptatea se se impartiasca, de care mesteri si calfe cu oranduiála a altoru c. r. staturi se inpartiasescu.

Dela c. r. Kreisamtulu Bucovinei.

Cernauti in 15. Sept. 1804.

Iscaliti: F. Schreiber, Kreishauptmann; Gömöry, Kreissecret.

ministriloru. Consiliulu de ministri. Ministru cu portofoliu si fora portofoliu. Ministru oratoru. Ministru de interne, de esterne, de finantie, de culte si instructiune séu alu culteloru si alu instructiunei. Ministru bellicu. Ministru de marina. Ministru alu lucrariloru publice. Ministru alu coloniiloru. Ministru alu casei domnitóre, care adeca are vocatiunea se represente si se defenda drepturile private ale domnitoriului si ale familiei sale.

Ministru, se dicu si ambasadorii séu agentii de positiune inalta tramisi de catra domnitori la curti straine. „Ministru strainu. Ministru plenipotentiaru alu Maiestatiei Sale britanice.“

Ministru, se dicu la mai multe confesiuni religiose preotii (Ministri sacri officii). Ministrii cuventului dumnediescu. Ministrii religiunei. Ministrii altariului.

Ministeriu, s. n. Ministerium, i. Dupa semnificatiunea antica, servitiu, mai alesu in casa, in familia, ceea ce in tempulu nostru se astépta dela asia numitii feciori din casa; se dicea inse si servitiulu publicu, de ess. alu popiloru idolesci, séu si functiunea oficialiloru; se mai intielegea cá si astadi, in sensu morale, cá ajutoriu la vreo fapta buna séu rea.

Ministeriu, in acceptiunea moderna se dice mai alesu functiunea, séu a tuturoru ministriloru unui statu, considerati cá colegiu, precum fusese consistoriulu romanu, séu si a fiacarui ministru singuraticu. De aici dicemu: Ministeriulu Romaniei, ministeriulu Franciei, alu Italiei, ministeriu conservativu, liberale, reactionariu, fora colóre, administrativu, de coalitiune; dicemu totu asia: ministeriu de finantie séu ministeriulu finantielor, ministeriulu culteloru si alu instructiunei publice, ministeriu de interne, de esterne, alu lucrariloru publice, ministeriu bellicu, de marina, de colonii etc. Sub acestu ministeriu s'au intemplat lucruri mari. A intra in ministeriu. A'si da demisiunea din ministeriu. Ministeriulu altariului se dice uneori functiunea preotiésca, sacerdotiulu.

Ministeriu publicu, se dice magistratur'a séu oficiulu stabilitu pe langa fiacare tribunalu cu scopu de a vigila pentru securitatea publica si a cere aplicarea si executarea legiloru; adeca aceea ce in alte parti se dice si procuratur'a de statu.

Idiotismi romani.

(Fine.)

A veghia voi'a cuiva. — A prinde imperatiile cu daruri. — A se ajunge la cuvinte. — A bate in verde, in rosiu, etc. — A se aluneca cu vorb'a. — Nici cátu negru sub unghia. — A bate in palme (a chiama, a aplauda). — A vení intr'ale sale. — A o cóce cuiva. — A'si bate jocu. — A sta inaintea cuiva ca lucriferulu. — Ni intr'o parte, ni intr'alta. — A'lu gasí naverliele, nabadaille. — A se ingradi cu cineva. — A da pe branci. — A lua colaculu.

A se intinde de patime. — A se imbala de . . . — A manica de deminétia. — A bea cu prigorii. — A 'lu bate fericea. — A i se lua de pe ánima . . . — A nu platí cátu o cépa degerata. — A sporí din gura. — A nu avé valu de nimica (ne s'inquier de rien). — A sarí in cód'a cocónei. — A 'lu fura ochii. — A sta locului. — A rasuí turnurile (a le derima). — A avea inclinare cu cutare. — A fi d'ai lui téca. — A manca la nunt'a dracului, (a fi spânu). — A nadí din tei curmei. — A fi departe griv'a de iepure. — A se tiené cá orbulu de gardu. — A nu'si vedé lungulu nasului. — A promite mosi pe grosi. — A impletí códa alba. — A fi dreptu ca funi'a in traista. — A cadé mîrla pe fîrla. — A scóte din gur'a lupului. — A crepa dracului unu ochiu. — A'si sparge draculu opincile. — A se juca cu tichi'a chelului. — A vedé albe in capestere. — A astepta se 'i pice mur'a in gura. — A uita dela mana pana la gura. — A prinde sierpele cu man'a altuia. — A despica firu in patru. — A 'i se face perulu maciuca. — A scóte din pepini. — A fi de candu cu plói'a cu carnatii. — A cauta cért'a cu lumínarea. — A 'i pune o flóre la urechia. — A nu s'alege castigulu din paguba. — A cauta aculu Dómnei cu firu rosiu. — A sci in ce apa s'adapa. — A bate campii. — A vinde flori gradinariului. — A platí la santu-Astépta, (envoyer aux calendes grecques). — A avé vermi ne-adormiti. — A se inglodí óstile, se dicea de ostirea ce se randuia in falange séu glóte adanci. — Nici limb'a nu'i asuda. — A da sfara in tíera. — I s'a aprinsu calcaiele. — I a aprinsu paie pe capu. — I a muiatu ósele. — I a luatú ochii. — I a luatú mintile. — I a impuiatu urechile. — I s'a deslegatu limb'a. — A datu in greu. — A aduce din condeiu. — Subtíre la faía. — De candu cu mosii verdi. — Semne negre pe charthia alba. — A face cuie, (a i fi frigu). — A sta pe cuie. — A 'lu dá tégului. — I suna dógele. — I jóca coliv'a in peptu. — Mai scii minunea dracului. — Cu ochi si cu sprincene. — D'ai cu man'a lunga. — Romanu verde. — I a mersu fulgii. — Cu unu sulu subtire. — A spune verdi si uscate. — A se ascunde dupa degetu. — A face luntre pe punte. (Baronzi, opere complete vol. I.)

Documente historice din 1848 et 1849.

(Urmare.)

49 a) Catra In. Administratie provis. a comitatului cetatii de Balta.

In urma orenduelii Inaltului Generalu Comando, cu data din 17. Noem. a. c. Nr. 1325, Inc. Administratii provisorii se renduesce, ca pentru strapurtarea panii cata este de lipsa la Marus-Vasárhely din profontaria dela Mediasiu, imprumutata conlucrare se intemeiéze, ca adeca: carale cate voru fi de lipsa de aici pana la Deasiu pe 1¼ statiune din scaunulu

Mediasiuului, éra dela Deasiu pana la M-Vasárhely pe 1¼ statiune din comitatulu cetatii de Balta, de cate ori magazinulu profontarii dela Mediasiu, pe langa socotirea la computulu dării a se resplati din cassa provinciala carausiloru pentru o vita de trasura 12 cr. m. c. dupa ce povatiuirei forsponturiloru se va face incunoscintiare, fara intardiere se se póta pune in lucrare. Dela Regiulu Trans. Inaltu provincialu comisariatu.

Sibiú 21. Nov. 1848.

La porunca Ecs. Sale D. Inaltu prov. Comisariatu V. Mederus. K. Roth.

S'a tradusu prin: St. Moldovánu, ad Lat.

49 b) Administratorulu comitatului Cetatii de Balta catra Comitetulu Nationalu Romanu.

Inaltulu Generalu Comandante cu data din 17. Noem. a. c. sub Nrii 4543, 4575 si 4607 incredintiumi administratiunea comitatului Cetatii de Balta, de odata m'au insarcinatu ca se priveghezu pentru inarmarea nationala si respective pentru sculara in arme (Landsturm), ca se fie bine organizata, ca asia in tempu de lipsa se se póta folosi pentru apararea patriei in contra inamiculu comunu; deci ca se póciu implini acésta insarcinare, prin acésta pe Inclitulu Comitetu cu onóre alu intimpina voescu, si cu cuviintia ilu pottescu a dispune, ca se'mi trimitia in scris, cumcá specificce dupa cuprinsulu sateloru la cati Prefecti sau impartitu, si cine sunt aceia cu numele, si care sate cu numele sunt sub dispunerea fiesce caruia? si acésta in catu se póte mai curendu. Cetatea de Balta in 28. Noem. 1848.

50. Administratiea prov. a comitat. Cetatii de Balta catra Inclita Administratie a Districtului Blasiului.

Cu bucurie afla acésta Administratie a incunoscintia, cumca pana la alta renduiala cu lacuintia sa se asediara in Cetate de Balta, si grabesce prin aciasta cu tota dragostea a saluta pe Domnia Vostra ca pe ai sei buni vecini, si fiindca scopulu ambeloru este unulu, se oferéza cu bratie deschise a da unde va fi lipsa comune, alu sau ajutoriu amicalu, si remane incredintiatu cumca si dela Domnia Vostra asemenea i se va intinde ajutorare.

Cetate de Balta 17/29 Noemv. 1848.

50 a) Catra onorat'a administratura a Cetatii-de-Balta.

Incunoscintiarea D-vostra despre locuinti'a in Cetate-de-Balta si despre incredintiatulu amicalulu ajutoriu, prin multu pretiuit'a scrisóre dein 17/29 Novemb. a. c. Nr. 10 facuta, cu bucuria au primit'o

acésta administratura, si intru asemenea se offeréza si dein partea acestei administraturi, care intru ajungerea binelui comunu pururea doresce a fi intru cea mai buna cointielegere fratiésca, amicalu seu ajutoriu.

Blasiu, 30 Nov. 1848.

Georgiu Popa mp.,
c. r. capitanu si administr.
Petru Manu mp.

50 b) Onorate Domnule!

In momentul acesta sosi inscintiarea dela Comitetulu Natiunei Romane aici in extractu inchisa, dupa care Onorat'a Domni'a Ta esti numitu de In. General-Comando ad latus spre ocarmuirea comitatului Kükülö.

Noi subscrisii avendu alta inscintiare dela laudatulu Comitetu din 14 Nov. a. c. Nr. 285, cumca partile disponibile din comitatulu Kükülö se voru incorpora districtulu Blasiu, si cá lucrurile ce ni se voru infaciosia, se le luamu la pertractare, amu tramisu cerculariul aici inchisu in comitatu Kükülö.

Pentru aceea grabimu a provoca pe Onor. Dta, cá venirea reprezentantiloru sateni din acelu comitatu pe 20/8 cur. l. se o contramandezi in catu poti mai curendu, si despte partea nóstra in catu va fi cu potentia se va contramanda.

Dela administratur'a distr. Blasiu.

Blasiu 19 Nov. 1848.

Georg Popa mp.
Rittmeister und Administr.
Petru Manu mp.

50 c) Поручі

дела окъртвиреа Districtyalí Blazyalí kъртв тоте кь-петениле ші локзиторіі din Cetate de aчел District циторе.

Съзскримиі съптемѣ денъмиці де къртв Аналтѣ Чесаро-Рецескѣя Ценерал Командо prin градиосѣя Декрет din 10 Новембер а. к. нѣм. 2. 4487, ешит спре провисоріа администраціе (окъртвире) а Сателор де Districtyal Blazyalí циторе, ші саз демъндат, ка съ се алеагъ ші алте Тистърі, кьте ор фі де липсъ спре маі въна ші гравника администраціе, ші алеші съ се аръте ла Лъдатѣя Ценерал Командо спре дитъріре.

Спре дплініреа ачестеі Аналте орънделі ам хотърят а се алеце атъца ассесорі де администраціе ші алте тистърі, дикът ла Фачереа дитъріреі сателор, ші ла адънареа алегъторіор дн Блаж се вор афла а фі де липсъ.

Дипсъ фінд кь дъпъ скітвърїле челе поаз, че саз дитродъс дн окъртвире, ба ші милостива воїндъ а Преа вънѣлї пострѣ Монарх е ачееа, ка тотѣ отъл каре е кь ашезъмънтѣл сес дн сатѣ саз орашѣ, е кь пѣртаре вънѣ ші дитрегѣ ла минте, съ айвъ днфлзїндъ ла але-

дереа Тистърлор окъртвирей, аша тот отъл ар тревзи съ се днфъдошезе ла аледере дн Блажъ.

Дар фиинд къ а се адсна аичи ла Блажъ тодѣ локвиторѣ дин тотѣ сателе Дистриктълѣ е грѣш шѣ къ пагъбъ, ва шѣ дин стърле днпрежър акъм апъсѣторе е къ пенътинъ, ам афлат а фѣ къ кале, ка дин тот сатъ пѣмаѣ къте доиспрезече иншѣ ка репрезентанци аѣ сатълѣ днпрезвѣ къ Парохъл локълѣ, саѣ къ Парохѣ, де вор фѣ маѣ тѣлте релѣциѣ дн сатъ, съ вѣпъ ла Блаж спре поменѣта аледере.

Аша даръ аспрѣ се поръзъчеше, ка мѣntenѣ дѣпъ къпътарѣа ачестѣи поръзъчѣ:

Тодѣ локвиторѣ дин фѣкаре сатъ, макар де че релѣциѣ шѣ лимъ ар фѣ дн ачѣла сат, съвѣт прешедѣнца къвиичошилор Парохѣ съ се адъне ла олатъ, шѣ днтре сѣне съ алеагъ доиспрезече локвиторѣ репрезентанци а днтрегълѣ сатъ, дин чеѣ карѣи ор фѣ акасъ, ѣар нѣ дин чеѣ афлѣторѣ ла лагъре, шѣ пе карѣи ѣ вор жъдека а фѣ дѣстоѣнѣи спре ачѣст таре скоп, шѣ ачѣѣ 12 репрезентанци дин фѣкаре сатъ аленѣ де днпрезвѣ къ Парохѣ къвиичошѣ пе 20/8 а ачестѣи къргъторѣ лъпъ ноемвриѣ 1848 съ вѣпъ аичѣ ла Блаж аша, ка днкъ дн ачѣеа зѣ съ пѣтем пѣшѣ ла дорѣта аледере, фиинд ачѣаста гравѣникъ — адъкѣнд ачѣѣ репрезентанци къ сѣне скрѣсѣоре дѣла къвиичосъл сатъ спре ачѣеа адеверѣре, къмкъ ачѣѣ 12 иншѣ сѣнт аленѣ дин ачѣл сатъ.

2. Фѣещѣ карѣ жъде (Бѣроз) дин тот сатъл мѣntenѣ дѣпъ примѣреа ачестѣи оръндъелѣ съ се днфъцишезе ла ачѣаста окъртвирѣ, шѣ фѣещѣ карѣ съ адъкъ къ сѣне тавѣла дѣспре Конгрѣзъциѣа (Дареа) пе анъл 1848 арънкатъ, шѣ шѣ Лѣвелъ (Жъртѣчка) карѣа къпрѣнде дн сѣне кътъ даре саѣ адънат пе анъл ачѣста, шѣ кътъ саѣ админѣстрат ла перѣценторъ.

3. Сосѣнд поѣ ѣерѣ аѣнеа ла Блаж, къ тѣхпѣре ам днделѣс дѣспре тотѣ пърѣдѣлѣ, вѣмкъ Дналта Порънкъ а преа лъздатълѣ Чѣсаро-Рѣцѣскълѣ Цѣнерал-Командо дин 26 октоприѣ а. к. нѣ се вагъ дн сатъ, чѣ шѣ акъм се прѣдеаъ пѣдърѣле алодѣале, а фостѣлор Домнѣ проприѣтарѣ, съ жъфѣскъ вѣзърѣле шѣ аверѣле лор, шѣ ла тѣлте персоне лѣ сар амѣлѣнца примѣждѣ дн аверѣ шѣ вѣащъ. — Къ тѣрѣе даръ шѣ де кътръ поѣ се поръзъчеше, ка тотѣ комънитѣдѣлѣ шѣ фѣещѣ карѣ отъ дѣла ачѣл фѣлѣ де преварѣкациѣ шѣ есчѣсърѣ нимѣчѣторѣ де оменѣре шѣ непъкъте лѣ Дъмнезѣс, съ се рѣтрагъ шѣ де тотъ съ се контепѣаскъ, шѣ тотѣ вѣтеле чѣле рѣтъчѣте че саѣ принс, се прѣнд, саѣ сеаѣ рѣпѣт, шѣ де ачѣ днколо прѣн чѣнева че вор рѣпѣ, къпетѣнѣле сателор стръпъс сатъ сѣ дѣа ла ачѣастъ окъртвирѣ дѣспре ачѣлеа, къ алтментрѣле дѣпъ артѣкълѣ кътълѣщѣ грѣш се вор пѣдѣнѣ тодѣ ачѣѣа, карѣи нѣ се вор контепѣ дѣла ачѣле рѣзътъчѣшѣ.

ѣар де кътва врео комънитѣте саѣ отъ ва сокотѣ а аѣеа дрѣпт днтр'о парте, саѣ алта, сокотѣтѣл съѣ дрѣпт съ нѣл поатъ прѣн амѣрѣндърѣ, асѣспрѣлѣ шѣ жъфѣрѣ, чѣ пе кале къвиичошъ ла ачѣастъ окъртвирѣ, карѣа де вѣпъ сеамъ нѣ ва лѣпѣи фѣещѣ кърѣѣа аѣ фачѣ дрѣптѣте дн катъ ва аѣеа, че ачѣастъ окъртвирѣ днтре тоатѣ о ва пѣзѣ ка зн odor сѣпѣт.

Маѣ пре зрѣтъ се дндаторѣаъ къвиичошѣ Парохѣ а вѣстѣ ачѣстеа порънчѣ днаѣнтеа тѣтърор сътенѣлор спре днпѣлѣре шѣ пѣзѣре, шѣ фѣкаре Парохъ прѣн скрѣсѣоре съ арѣте ла ачѣастъ окъртвирѣ зѣоа вѣстѣрѣи, ка съ фѣе документ аичѣ ла архѣвъ, къмкъ саѣ вѣстѣт ачѣле порънчѣ.

Саѣ дат дин Блаж дн 15/3 Ноемвриѣ 1848.

Георѣе Попа чѣсаро-рѣцѣскъ къпѣтан шѣ а дѣстрѣктълѣ Блаж админѣстраторѣш.

Петръ Ман ла чѣсаро-рѣцѣскъл Тѣсазрѣѣатъ кончѣнѣст шѣ сѣвадминѣстраторѣш.

50. d) Extractul Inscientiariei Comitetului Natiunei Romane din 17. Nov. 1848 Nr. 378 catra Administratura Districtulu Blasiu facuta.

Onoratei Administraturi a Districtului Blasiului.

La raportul onor. Administraturi din 15. Nov. a. c. Comitetulu se grabesce a raspunde, ca macar ca cu placerea fost inconscientiatu pe onorata Administratura despre gasirea cu cale in siedintia tinuta a Comitetului pentru apararea Tierii, de a se incorpora cu Districtulu Blasiului partile disponibile din Comitatatul Cetatei de Balta; dara acum e silitu cu parere de reu a aduce on. Administraturi vestirea, ca dupa o noua dispositione a In. G.-Commando sau luatu mesuri de a remanea Comitatul Cetatei de Balta cum a fost si mai nainte; si pentru provisoria administratiune a lui, si restauratiunea oficialilor sau si numitu o persona militara din partea In. G.-Commando, Protopopul Stefan Moldovan din partea Natiunei Romane, si Popa Roth din partea Natiunei Sasesci. Comitetul fara intarziere prevenind pe onorata Administratura despre aceasta schimbare, ce sa facutu in privintia Comitatului Cetatei de Balta, crede ca on. Administratura isi va stabili regula, dupa carea se va margini in cerculu Districtului Blasiului, pana la alta dispositiune, ce se va gasi de cuviintia a se mai face pentru acest Districtu. (Subscriptiunile?)

51. Comitetulu Natiunei Romane.

Onorate Domnule Co-Administrator!

S'au primitu amendoa rapporturile Dtale Nr. 23. a. c. sub Nr. 33 et 34.

Rapportulu in cauza prevaricatiuniloru va servi spre a face Comitetulu relatiunea cuviintiosa In. General-Commando, prin care sa'i arate, que nu suntu adeverate tote pîrile quate se gramadescu in spina-rea Romaniloru.

La raportulu alu doilea Comitetulu se grabesce a te insciintia, qua se bucura pentru cunosciintia si bun'a intillegere ce ai cu D. Capitanulu Commendo, si din acesta prevestesce cu sigurantia invoire si unire in lucrurile cu care sunteti insarcinati.

Pentru pretoriulu Comitatalui, si Comitetalu a fostu de parere, qua Dicsó-Szt.-Martinulu nu e potrivit. Domniavostra miscati din parteva totu ce puteti la General-Commando, qua celu pucinu daca nu se va putea stramuta pentru totdauna intr'unu orasiu romanu, alegerille incaile ale oficiolatalui sa se faca in Cetatea de balta.

Macar qua Comitetalu a avutu ingrijire de a te invita qua sa'i vestesci dio'a hotarita pentru restaurare; dara Domniata ai apucatu inainte si 'lai instiintiati qua acésta va fi de luni intro septemana. Atunci si Comitetalu nu va uita a trimite pe unulu seu doi membrii din sinulu seu. Acéstia se voru intiellege cu Domniata si in cauza acelloru sate, a carora sorte este qua sa se alature la scaune sasesci, si inpreuna veti vedea ceea ce este de facutu.

Fiindqua locuitorii sateni care au dreptu de allegere suntu dusi partea cea mai mare in castre, si fiind-qua si chiaru quandu s'aru afla aci, aru fi forte cu greu a face allegerea prin suffragiu universalu: Comitetalu este de parere qua s'aru putea savirsi actulu acesta si aci precumu s'a facutu in Blasiu, adica: din fiecare Comunitate fiecare Preotu de ori care natiune sa vie la allegere insocitu de quate 12 din parochianii sei?

Spre a se putea effectua allegerea Dregetoriloru dupa proportiunea populatiunei, Comitetalu iti aduce aminte, ca cu ocasiunea chiemarii ce veti face locuitoriloru spre a veni la allegere, sa indatorati pe fiecare Preotu de ori care confessiune, qua se vie cu insemnare de numerulu sufleteloru ce pastoresce.

Pentru candidati la dregetoriile Comitatalui cercedia si scormonesce cu din adinsulu spre ai gasi cu qualitatile cerute. Lips'a ce va mai fi, o voru implini membrii Comitetalui carii voru veni acolo. Numerulu Dregatoriloru nu va fi tocmai mare; afara de Vice-Administrator, Notariu, póte si Vice-Notariu, Perceptor, voru fi assessorii care voru fi totdeodata si Inspectori implinind officiulu de Szolga-Biro, pentru-qua numele acesta nu va mai figura; apoi va trebui unu Archivariu si Protocollistu, si unu Cancellistu.

Platile se voru insemna totu atunci dupa norm'a ce s'a luatu si s'a pazitu la Fogarasiu si la Blasiu.

Ți s'a scrisu, si acum inca se repeteza, qua limb'a protocollului va fi romana; correspondenti'a in sa cu General-Comando se va ținea in limb'a germana.

Sabiiu 25 Novembr. 1848.

Simeone Barnutiú mp., Aaron Florian mp.,
Praesidinte. Secretariu.

52. Comitetalu Natiunei Romane.

Domnule Co-Administrator!

S'a primitu atatu raportulu Dtale ddo. 24 Nov. quatu si scrisorea adresata catra fratele Cipariu. Comitetalu fti multiamescce pentru tote ameruntele ce'i

faci cunoscuta, si te indemna qua si de acumu inainte sa nu pregeti a'i vesti ori ce socotesci qua pote sa'lu intereseze.

Fiind qua peste pucine dille unulu sau doi din membrii Comitetalui voru veni acolo spre a asista la actulu allegerei oficiolatalui, Comitetalu n'are acumu multe de ati scrie, dequatu crede de a sa datorie a trage luarea Domniei tale aminte asupra neintellegerii ivite pentru co-ordinatiune sau sub-ordinatiune, precum si pentru subscriere sau co-scriere. Comitetalu socotesce qua mesur'a cea mai intellepta din partea Domniei tale aru fi, qua pentru asemenea forme seci sa nu faci nici o pretentiune, si sa nu te slobodi in cea mai mica disputa.

Pentru pregatirile trebuintiose ce se ținu de allegere, fii cu cea mai intinsa privighiere; ca-ce acésta e totu ce ne intereseza. Despre celalalte te vei intellege mai pe largu prin graiu cu membrii Comitetalui care voru veni acolo:

Sabiiu 27 Nov. 1848.

Simeone Barnutiú mp., Aaron Florian mp.,
Praesidinte Secretariu.

53. a) Comitetalu Natiunei Romane.

Domnule Prefectu!

In. General-Comando prin ordinatiunea sa ddo 18 Nov. 1848 sub Nr. 6944 face cunoscutu comitetului, qua pentru armarea recrutilor carii se infacisiaza pentru completarea regimentelor de linia si formarea divisiunilor de reserva, precum si al altoru noue corpuri, nu suntu arme destule, si ilu invita qua prin organele sale se mislocesca a se da armele imperiale ce se voru fi luat dela rebellii magiari la magazinelu de arme din Sibiiu alu batalionului 3-lea din regimentulu de infanteria Leiningen, subt ingrijirea D. O. Lieutenant Böheim.

Comitetul comunicand Dtale aceasta ordinatiune, iti scrie qua si Dta se o faci cunoscuta tribunilor, si stringend armele imperiale ce se ceru, se le trimiti la loculu insemnat.

Asemenea In. General-Comando prin ordinatiunea sa ddo 18. Nov. 1848 sub Nr. 4557 comunica Comitetalui, qua in momentulu aquesta nu este in stare de a face vreun ajutoriu locuitorilor acelloru nenorociti, care au suferit barbariile si crudimile magiarilor rebeli, si au perdut prin jafuri si focu averea si casele, in quat au remasu goli fara locuintia, si muritori de foame; inse au poruncitu si au insarcinat pe comandantii de corpuri militare, qua se arunce o gloaba de bani potrivita asupra tutulor orasielor si locurilor care au tienut cu vrasmasiul si au facut cauza comuna cu densul; din banii que se vor aduna cu chipul aquesta, se spereaza qua se va putea face un fond destul de bogat spre a se face ajutoriu nenorocitilor. Pana atunci toti omenii crestini pe care nu iau isbit grozava soarte si nu si-au perdut starile si averile, sunt chiemati, ca potrivit

datoriilor omenitatii si crestinatatii se si intoarca mila catra fratii lor quei nenorociti, si se i mangaia facendule totu ajutoriul putinciosu spre usiurarea ticaloasei lor soarte,

Comitetul dand in cunoscinti'a Dtale aceasta ordinatiune te indatoreaza, cá fara intardiere se o comunici si Dta cu tribunii si vice-tribunii Dtale, spre a o publica si densii intre toti locuitorii satelor, qua de spre o parte se se mangaie quei nenorociti, asteptand ajutoriu si despagubire de perderile lor; eara despre alta parte se se indemne ceilalti frati crestini si se se grabeasca ai ajuta, care cu que va vrea si va putea.

Sabinu, 26. Nov. 1848.

Sim. Barnutiú,
presiedinte.

(Va urma.)

Nr. prot. IV. 1876.

Procesu verbale

alu siedintiei ordinare a comitetului asociat. trans., tiente in 14. Martiu a. c. sub presiditu dlu Iacobi Bologa, fiendu de facia dd. membrii P. Dunca, I. V. Rusu, I. Hannia, Elia Macellariu, Vis. Romanu, dr. Dem. Racuciu, dr. Aur. Brote, Ioanu Crețiu si cu asistenti'a secret. dr. D. P. Barcianu.

§ 38. Dechiarandu dlu presiedinte siedinti'a de deschisa:

Se pune la ordinea dilei raportulu cassariului despre starea cassei. Nefiendu iuse dlu cassariu de facia, raportéza secretariulu despre unele sume incurse la comitetu in tempulu dela siedinti'a din 9. Fauru pana la siedinti'a de facia.

Nr. exhib. 90/1876. a) Prin directiunea despartimentului cerc. X (Clusiu) s'au administratu datori'a remasa dupa fostulu cassariu alu subdespartimentului, dn. Grigoriu Chiffa 20 fl., apoi tacs'a de membru ordinariu pro $187\frac{2}{3}$, $187\frac{3}{4}$ si $187\frac{4}{5}$ dela dlu Nicolau Suru, parochu in Secuciu 15 fl., si in fine dela dlu Leontinu Popu, jude reg. in Clusiu 1 obligatiune urbar. trans. de 100 fl. cá tacs'a de membru ordinariu pe viétia.

b) Nr. exhib. 105/1876. Prin dlu vicepresiedinte I. V. Rusu s'a administratu o obligatiune urb. trans. de 100 fl. cu cuponu. tramisa de dlu Eremia Ladosianu, proprietariu in M. St. Georgiu, in urm'a promissiunei sale dela adunarea gen. dein Reghinu, cá tacs'a de membru ord. pe viétia.

Spre placuta scientia.

§ 39. In legatura cu cele de sub Nr. precedente lit. a) secretariulu aduce comitetului la cunoscinti'a, cá dlu Nic. Suru, parochu in Secuciu, din caus'a impregiurariloru grele, in cari se afla, abdice de a mai fi membru alu asociatiunei.

Spre scientia.

§ 40. In legatura cu cele de sub Nr. precedente lit. b) dlu I. V. Rusu face propunerea si comitetulu o primesce, ca acei dd., cari la adunarea generale dela Reghinu au subscrisu si ei sume cá

membrii ordinari pe viétia, fora de a fi corespunsu pana acum promissiunei lor, se se provóce a-si impliní promissiunea.

§ 41. Secretariulu raportéza despre concursese intrate la comitetu pentru stipendiulu de 60 fl., conferitu in siedinti'a dein 15. Ian. a. c. § 8 lui Moise Poppu si dechiaratu mai tardiu de vacantu in urm'a informatiunei castigata despre aceea, cá numitulu aru capeta degiá unu stipendiu dein alta parte.

Concurentii suntu 3 si anume:

Nr. exhib. 84/1876:

1) Stefanu Berbecariu dein Bistritia;

2) Mitru Cucu dein Bistritia;

Nr. exhib. 92/1876.

3) Ioanu Mog'a dein Micasas'a, elevu la scól'a de agricultura dein Mediasiu.

Nepotendu-se vedé dein documentele prezentate de Stefanu Berbecariu si Mitru Cucu, déca ei suntu intr'adeveru inscrisi la scól'a de agricultura dein Bistritia, si fiendu atestatele scolarie produse de densii cu calculi fórté rei, ér' pe de alta parte fiendu atestatele lui I. Mog'a bune si elu insu-si recomendatu fórté bine de directorulu institutului dein Mediasiu, se propune si comitetulu decide a se conferi stipendiulu de 60 fl. lui I. Mog'a, elevu la scól'a de agricultura dein Mediasiu.

§ 42. Nr. exhib. 102/1876. Secretariulu raportéza despre fundatiunea facuta de dlu Basiliu Basiota, jude reg. in Odorheiulu secuiescu. Onoratulu dn. B. Basiota hotaritu a eternisá memori'a repausatului seu fiu Emiliu Dionisiu, a facutu o fundatiune, din ale carei interese se se dea ajutorie la studenti de gimnasiu séu scóle reale lipsiti de midialóce. Spre acestu scopu a depusu la institutulu de creditu si economii „Albin'a“ dein Sibiu, sum'a de 400 fl. v. a. spre fructificare sub numirea „fundatiunea studiosului de a V. classe gimnas. Emiliu Dionisiu Basiota Motiu Dembulu din Abrudu;“ ér' ingrigirea si administrarea fundatiunei o a concredintu comitetului asociat. trans., care va dispune cele de lipsa in privinti'a conferirii ajutorieloru, conformu actului foundationalu. Coprindiendu acestu actu foundationalu unele dispositiuni, cari ar' ingreoiá in catuva ajungerea scopului intentionatu de fundatoru, prin harthi'a presidiale Nr. 2 ddto 3. Martiu 1875 s'a cerutu dela numitulu domnu voia, de a emenda unele puncte dein acelu actu foundationalu. Prin respunsulu seu ddto 8. Martiu Nr. 102/1876 dlu B. Basiota se declara invoitu cu unele modificari necesarie.

Deci dlu E. Macellariu face propunerea, carea se-si primesce, cá comitetulu luandu la cunoscinti'a placuta zelulu si intentiunea nobila a dlui B. Basiota, incredintiéza dlui dr. Racuciu dressarea de nou a actului fundationale, dupa indegetarile coprinse in harthi'a pres, Nr. 2 dein 3. Martiu a. c. si in conformitate cu invoirea dlui Basiota, coprensa in respunsulu seu ddto. 11. Martiu a. c.

§ 43. Nr. exhib. 74 si 88/1876. Dlu Onoriu Tilea, stud. la politechnicul c. r. dein Vien'a si Emilianu Popoviciu dein Hatiegu, scolaru de a VI. cl. reale in Sibiu, cá stipendiatu ai asociatiunei, presentéza celu din urma atestatulu scolaru de pe semestrulu I. a. sc. 187⁵/₆, dein care se vede cá a raportatu calcululu generale de „eminentia;“ ér' celu din tairu atestatulu de inmatriculare de pe an. 187⁵/₆.

Spre scientia.

§ 44. Nr. exhib. 75/1876. Subcomitetulu despartimentului cerc. II. (Fagarasiu) asterne protocolulu siedintiei lunarie dein 22. Dec. 1875. Necontienendu inse nimica, ce aru cere aprobarea comitetului,

Se ia spre scientia.

§ 45. Nr. exhib. 85/1875, Subcomitetulu despartimentului cerc. I. (Brasiovu) asterne protocolulu siedintiei lunarie tienute in 4. Ian. 1876.

Dein acestu protocołu se vede, cá prin staruint'a dlui administratoru protopopescu Spiridonu Damianu s'au infintiatu agenture comunale in Brescu, Chezdi-Martinu, Covasn'a, Borosneulu micu, Intorsur'a Buzelui, Sita-Buzen, Zagonu si Cernatulu inferioru; 2) cá pentru desteptarea interesului comunelor pentru asociatiune s'ar fi distribuitu dein partea directorelui subcomitetului in 20 comune 130 esemplarie dein cartea I-a de cetire si 26 manuduceri, la olalta in pretiu de 41 fl. 60 cr., luati dein bugetulu preliminaru alu despartimentului.

Spre scientia.

§ 46. Nr. exhib. 101/1876. Dlu Elia Popu, invetitoriu in Siomcut'a mare, se róga a i se tramite „Transilvani'a“ dela inceputulu esirei ei, pana la finea an. 1875, comunicandui-se totu-odata si conditiunile, sub cari i s'ar da esemplariele.

Comitetulu decide a i tramite dlui Elia Popu câte unu esemplariu brosiuratu, dein fia-care anu alu „Transilvaniei,“ dupace numitulu domnu va fi tramisu câte 2 fl. v. a. de esemplariu, conformu hotaririi comitetului de sub Nr. prot. 35/1874.

§ 47. Nr. exhib. 103/1876. Dlu Basiliu Mich. Lazaru, studente la academi'a tehnica dein Vien'a, se róga a i se raspunde rat'a dein urma a stipendiului in suma de 125 fl. in 28. Martiu a. c.

Se primesce.

§ 48. Nr. exhib. 104/1876. Dlu Iacobu Muresianu, redactoru alu Gazetei transilvane presentéda unu contu despre 17 fl. 43 cr. cá tacsu de insertiune pentru 2 concurse eserise de comitetu si publicate in Gazeta.

Se aviséza la cassa spre solvire.

§ 49. Secretariulu raportéza despre unele conchuse ale adunarei generale dela Reghinu, cari au ramasu pana acum neresolvite si anume:

1) P. XXXI care cere cá: „Comitetulu si membrii singuratici se lucre in totu modulu pentru latirea fóiiei Asociatiunei.“

Cu privire la acestu punctu se propune si comitetulu primesce a esmite provocari catra on. sub-

comitete, cá ele, fiindu in mai de aprópe atingere cu membrii asociatiunei, se staruiesca pre langa densii a spriginí respandirea fóiiei „Transilvani'a.“

2) P. XXXII. „In privinti'a tacselor restante, adunarea generala a decisu, cá restantarii se se provóce a solvi séu a dechiara in scrisu, déca se mai privescu de membri séu ba.“

Se propune si comitetulu primesce, cá pre basea unui conspectu facutu de dlu cassariu despre toti acei membri, cari suntu in restantia cu tacsese, se se provóce restantierii séu deadreptulu séu prin-midlocirea subcomitetelor a plati tacsese, séu a se dechiara in scrisu, déca mai voiescu a fi membri séu nu.

3) In legatura cu acést'a dlu I. V. Rusu propune a se procede asemenea si facia de acei domni, cari s'au obligatu a contribui pentru fondulu academie.

Se primesce.

4) P. XXXIII. „Adunarea generala doresce infintiarea de despartimente cercuale in partile unde nu s'au infintiatu inca pana acum.“

Comitetulu decide, cá biroulu comitetului se se puna in cointielegere cu barbati inteligenti, cunoscuti de prin acele parti, indemnandu'i a conlucra pentru infintiarea acelor subcomitete in celu mai scurtu tempu.

5) P. XXXIV. „Recomanda mai departe urmare in punerea in lucrare a propunerilor dlui Ladislau Vaida, facute in adunarea generala dela Gherl'a.

Se decide: a se inteti acésta atacere la comisiunea alésa degiá mai inainte spre acestu scopu; ér' acést'a compusa din dd. I. V. Rusu, V. Romanu, I. Candrea se se intregéscu inca prin dd. E. Macelariu si I. Hannia.

§ 50. Nr. exhib 108/1876. Secretariulu da cetire raportulu dlui I. V. Rusu, facutu in urm'a rogarei dlui Kertbeny Károly dein Bud'a, de a i se tramite o cosemnare a opuriloru magiare, traduse in limb'a romana.

Resultatulu este urmatoriu:

S'au cercetatu catalógele librarielor, si anume si catalogulu generale compusu de prof. Demetriu Iarcu, si dein miile de traduceri romanesci nu s'a aflatu nici un'a dein limb'a magiara.

Partea cea mai mare a traductiuniloru mai vechi romanesci este dein limb'a grecéscu, antica si bisericéscu, unele dein cea slava si altele dein cea latina si germana. Traductiunile mai noue, cá de 40 ani inóce, suntu in numerulu loru preponderante, in Romani'a dein limb'a francesu, ér' in Transilvani'a si Ungari'a dein limb'a latina si germana.

Dein limb'a magiara s'au tradusu pana in dilele nóstre mai multu numai articli dein diuarie si unele parti de legi, totu numai in diuarie.

In anii mai deincepe s'a tradusu si publicatu parte mare dein istori'a lui Cserei Miklos in „Transilvani'a,“ fói'a asociatiunei dein an. 1869.

Dictionariulu ungurescu-romanescu, tradusu dupa

alu lui Fogarasi János de G. Baritiu, tiparitu in Brasiovu la Römer & Kamner in 1869.

Estrase dein cartea lui Balás Orbán „A székely föld leírása“ tom. alu IV., publicate in „Transilvani'a“ dein a. 1874.

Mai esista traductiuni facute, inse inca netiparite, precumu: „A Horá támadás története“ de Grof Teleki Domokos, dein 1865.

„A Hora világ Erdélyben,“ írta Szilágyi Ferencz, 1871. Aceste amendoune traduse de unu june, sub ingrigirea lui A. Papiu Ilarianu in Bucuresci, pentru istoriculu Alesandru Odobescu, in a carui possessiune se si affa aceste traductiuni inca netiparite.

In Ungari'a potu se mai fia si alte traduceri dein limb'a magiara in cea romana, inse netiparite pana acumu; despre atari traductiuni aru poté dá informatiuni mai esacte dd. Alesandru Romanu, cá profesor de literatur'a romana, si Iosifu Vulcanu, dein Pest'a.

Se mai affa tradusu codicele comercialu dein partea dlui Teocharu Alexi, secretariulu bancai transilvane, publicatu si in „Gazet'a Transilvaniei.“

In fine se observa preste totu, cumu-cá barbatii romani de litere, se ocupa mai alesu cu traductiuni dein limbile vechi classice, cumu si dein limbile neolatine, pentru cari se si escriu si dau premii considerabile.

Acestu raportu se iea spre scientia cu acea in drumare, cá acela se se comunice in estrasu dlui Kertbény Károly spre orientare.

§ 51. Nr. exhib. 108/1876. Secretariulu cetesce respunsulu dlui I. M. Riureanu, directoru la liceulu Mateiu Basarabu in Bucuresci, care multiamesce asociatiunei pentru onórea ce i s'a facutu prin alegerea sa de membru onorariu.

Spre placuta scientia.

§ 52. Pentru bibliotec'a asociatiunei au incursu 1) „Századok,“ scriere periodica a societatii „Történelmi társulat,“ fasc. I—X dein 1868 si I—V 1867; fasc. I—X dein anii 1869, 1870, 1874, si fasc. II si III. dein 1876. — 2) Grof Zichy Család okmánytára tom. I. II. III., aceste tramise de societ. „Történelmi társulat“ — 3) „Cartile sateanului romanu“ fasc. II. si „Predicatorinlu sateanului romanu“ fasc. II. 1876, tramise de red. Nic. Negrutiu. — 4) „Revist'a contemporana,“ Bucuresci, a. IV. fasc. I. 1876.

Spre placuta scientia.

Verificarea acestui procesu verbale se incredintieza ddloru membrii Dunc'a, Rusu si Hanni'a.

Sibiu, datulu cá mai susu.

I a c. Bolog'a mp. Dr. D. P. Barcianu mp.
presiedinte. secretariu.

S'a perlesu si verificatu. Sibiu, 18. Martiu 1876.

I. Hanni'a mp. P. Dunc'a mp. I. V. Rusu mp.

Publicarea baniloru incursi

la fondulu asoc. trans. pe tempulu dela siedinti'a din 9. Febr. pana la siedinti'a ordin. a comitetului din 14. Martiu a. c.

I. Prin directiunea subdespartiment. cerc. X. (Clusiu) s'au tramisu: datori'a remasa dupa fostulu cassariu alu subdespartiment. dn. Greg. Chiffa 20 fl.; dela dn. Nic. Suru, parochu in Secuiciu tacsă de membru pro 187²/₃, 187³/₄ si 187⁴/₅, 15 fl.; dela dn. Leontinu Popu, jude reg. in Clusiu 1 obligatiune urbar. trans. de 100 fl.; dela dn. Vas. Nistoru, subjude reg. in Clusiu tacsă de m. ord. n. pro 187⁵/₆, 5 fl.

II. Au incursu deadreptulu la comitetu dela dn. Eremia Ladasiu, propriet. in M. St. Georgiu 1 obligatiune urbar. trans. de 100 fl.; dela dn. I. Mihu, propriet. in Vinerea tacsă pentru diploma 1 fl.; dela dn. Petru Munteanu, magistru postalu in Orlatu tacsă pentru diploma 1 fl.; dela dn. Sav'a Popoviciu, c. r. capellanu milit. in Vien'a pentru diploma 1 fl.

INDREPTARE.

In Nr. 5 alu acestei foi pag. 59 si 60, unele contribuii s'au trecut cu vederea, si anume: 1) dela dn. Ales. Micu, vicariu in Fagarasiu tacsă pro 187⁷/₈, 5 fl.; 2) dela comun'a Voila tacsă pro 187¹/₂ si 187²/₃, 10 fl.; 3) in locu de dr. George Boeriu, locot. super. tacsă de membru ord. pro 187¹/₂ si 187²/₃ cu 10 fl., cetesce: dn. George Boeriu, locot. suprėmu in Vadu tacsă pro 187⁷/₈ cu 5 fl.; 4) in locu de George, cetesce: Gregoriu Negrea, controloriu in Fagarasiu.

Sibiu, 14. Martiu 1876.

Dela secret. asoc. trans.

Fabric'a de charteia mecanica dela Zernesci.

Acesta fabrica este oelu de antaiu stabilimentu mare industriariu intemeiatu de unu consortiu romanescu in Transilvani'a. Ea este situata la distantia numai de 2¹/₂ miluri dela Brasiovu, in una dein regiunile cele mai frumoase si mai bine locuite. Drumulu asternutu cá ori-ce siosea buna, duce dela Brasiovu prin alte trei comune mari la Zernesci, care este comuna romanésca dein cele mai mari si mai avute.

Tóte partile de edificiu ale fabricei de charteia dela Zernesci sunt construite fórte solidu, dein pétra si caramida, inainte numai cu 19 ani, invelite in partea loru cea mai mare cu tiegla (olane). Partile constitutive, asia precumu s'au constatat acelea prin duoi architecti jurati, in modu oficiale, in 15. Febr. 1873 sunt acestea:

1. Edificiulu principale cu 1 contignatiune in form'a unui T, cu volumu cubicu de 463 stangini.
2. Aripa parteru 30° cub.
3. Cas'a caldariloru de vaporu, cu urloiu (hornu) de 13° inaltime, volumu totale 22° cub.
4. Edificiu pentru mór'a de macinatu lemnu, ridicatu in a. 1870, de 60° cub.
5. Case de locuitu pentru cátiua profesionisti, si graduri, mai departe, in curte.
6. Fortificatiuni de apa, pe adencime de 7 pana la 9 urme, si lungime preste 35 stangini, dein pétra cioplita.
7. Alte intarituru, atátu de a lungulu canalului cátu si pe tiermulu dreptu alu albiei, in lungime de 400 si respective de 600 stanjini; totu-odata padure plantata si cultivata intre ape, de a lungulu insulei, pentru securitate perfecta in contra ori-carei exundatiuni periculóse.

8. La mór'a de macinatu lemnu de a lungulu canalului inpletura colossale de pamentu si petrii, in midioloculu riului, in largime de aprópe 4°, plantata de ambele parti si fortificata.

9. Unu lacu mare si canalu de filtratu apa pentru fabricatiune, éra la capulu acestuia fontana cu pompe de cele mai mari, spre a ridica enormele cantitati de apa si a le inpartí in fabrica.

10. Partea cea mai mare a teritoriului fábricei ingradita.

Machine si partile lor constitutive

1. In edificiulu principale dein frunte. Rót'a cea mare de apa, construita parte dein feru, parte dein lemnu, cu fusu de feru valtiatu. Alta róta dein frunte, numai de feru, cu totu mecanismulu seu, 6 hollendere macinatórie, de feru, fia-care de câte 52 ctrie, alte 3 hollendere de lemnu, armate in parte cu feru; caldare de fertu sdramtie pâna la 25 ctrie de odata; scuturatori de pulbere; pompele mari si pump'a mica; aparate de cleitu si coloratu; incaperi de alesu si curatitu sdramtie; lucrátóri'a mesariului; camere; alaturea fauria.

2. In edificiulu principale celu lungu. Machin'a continua de 64' latime; cu 3 presse, 5 cilindre uscatórie, valtiuri de satinatu etc; machina de vaporu; pressa hydraulica cu potere de 4 mii cantarie; aparate de taiatu; magazine de materii chemice; de instrumente, pense de metalu si filtiuri; éra susu sala de alesu charteia; satinagiu; magazinu; laboratoriu chemicu; locuinti'a directorului cu sala de óspeti; in parteru a economului, cancellaria etc.

3. Afara dein edificiulu principale, 2 caldari de vaporu, in potere de câte 25 cai = 50 cai.

4. In dosu, siepte camere de inalbitu.

5. In partea de diosu a curtiei, in edificiulu morei de macinatu lemnu, 1 turbina de 36 à 40 cai; aparatu macinatoriu (radietoriu) de lemnu; rafinatoriu; cilindre de sortatu materi'a; pompa de apa, hambare si alte vase pentru stracurarea materiei, socuri subterane etc. Mai remane locu spre a se asiedia si aici holendere.

Territoriulu séu mosii'a fábricei este dupa mesuratur'a catastrala 11 jugere (de câte 1600 stangini □) si 446 stangini austr. inpartitu in gradini, fenatiu, insula cu padure, locu de fenu si cu laculu de filtratu etc.

Poterea de apa este de 140 de cai; care inse póte se se mai inmultiéscá fóra mari spese, in càtu se lucre duoe machine, totu feliulu de calitati, di si nópte, in cantitati intreite, intocma dupa planulu originale alu consortiului vechiu, si dupa cumu se lucre in dilele nóstre la tóte fabricele de marimea celei dela Zernesci, adeca dela 15 pâna la 20 mii de maji pe anu, cu atátu mai usioru, cu càtu acumu materi'a de lemnu si paiele inalbite se prefacu in charteia mai in tóte fabricele europene si americane, ceea ce s'a vediutu la espositiunea universale dein Vien'a

in mustre nenumerate, care au pusu la mirare pe tóta lumea.

Acestu scopu alu industriei nóstre mai este ajutatú inca si prin alte impregiurari fórté favorabili. Asiediaa intre duoe comune mari Zernesci si Tohanulu-vechiu, in vecinatatea unui complexu de paduri, ce trece preste treidieci de mii de jugere (pogóne), in apropiere straturi immense de carbuni de pétra, fabric'a nu va simtí nici-odata lipsa, nici de braçia muncitórie, nici de materii combustibili. Ap'a dela Zernesci nu inghiatia érn'a, prin urmare fabric'a póte lucre preste totu anulu. Situata intre duoe tieri, asia dicúndu pe fruntarie, cea mai apropiata de Roman'a si de piatile orientali, depende numai dela poteriile finantiali si dela prudentia proprietariloru ei, cá se dea peptu ori-si candu, cu ori-ce concurentia dein afara.

Ceea ce costá pâna acilea mai multu pe fabric'a de Zernesci éra machinele necesarie. Astadi acésta greutate s'a delaturatu; cà ci calile ferate éftinescu si accelerédia transportulu; amu ajunsu inse, cá mai multe parti de machine se le facemu ehiaru aici in tíera.

Dein acestea impregiurari se póte vedé, pentru ce fabric'a de Zernesci s'a sustienutu in 19 ani cu onóre, si cumu a venitu, cá fabricatelorú sale se li se adjucece dela expositiune diploma de lauda.

Intr'aceea inse, 17 dein fostii sei proprietari au disparutu dein consortiu prin mórte, séu si prin jocari'a destinului omenescu. De alta parte, progressele cele mari ale acestui ramu de industria ceru, cá se fia exploatate cu ajutoriulu unui capitalu, caré se corespundia planului primitivu, cerintieloru piatiei, si se mérga alaturea cu civilisatiunea, ce inaintédia in tierile nóstre in proportiuni intinse si maretie. Cu càtu adeca se inmultiescu scólele; cu càtu inaintéza cultur'a si petrunde in tóte classile societatiei; cu càtu viéti'a nóstra sociala si politica se desvólta mai rapede; cu càtu ramurile de comerciu se inmultiescu; cu atátu consumtiunea de charteia merge crescúndu pe fia-care anu. In Roman'a de ex., unde pâna la 1860 abia lucrá 4 séu 5 tipografii modeste, astadi lucre vreo 30 cu câte una pâna la 12 presse mari, care singure consuma charteia in valóre de 1 1/2 milionu de franci.

Spre a satisfacé acestoru cerintie, se cere capitalu, éra acela se póte castiga numai prin asociatiuni organizate intieptiesce.

Acesta este scopulu actuale alu fundatoriloru acestei asociatiuni, éra despre resultatulu fericitu lasamu cá se se convinga fia-care prin luarea in consideratiune a toturorú impregiurariloru atinse aici cu fidelitate. De altu-mentrea, fabric'a nóstra este intreprindere, nu imaginata, nu planuita si proiectata pentru viitoriu, ci ea exista, este de inaintea ochiloru nostrii, isi desvólta activitatea sa in totu tempulu, isi are piatile sale deschise, si lipsesce numai ceva spiritu de intreprindere, pentru cá consumtiunea ei se créscá in proportiuni fórté intinse.

Brasiovu, 1876.